

ISO 37001: 2016 เครื่องมือสำหรับการต่อต้านการให้และรับสินบนของประเทศไทย ISO 37001: 2016 Thailand's Anti-Corruption and Bribery Tools

สุรียณ วงศ์สุจิริต¹
Suriyon Wongsudjarid¹

การให้และรับสินบนเป็นการทุจริตรูปแบบหนึ่งที่ส่งผลกระทบต่อภาพลักษณ์และความเชื่อมั่นของประชาชนที่มีต่อหน่วยงานของรัฐ อีกทั้งยังสร้างความเสียหายต่อระบบเศรษฐกิจจากข้อมูลองค์การสหประชาชาติ (United Nations, 2018) ระบุว่า ทุกปี ทั่วโลกมีการจ่ายเงินสินบนราว 1 ล้านล้านดอลลาร์สหรัฐ และมีเงินอีกราว 2.6 ล้านล้านดอลลาร์สหรัฐ ที่รั่วไหลเนื่องจากการคอร์รัปชัน เมื่อรวมแล้วมีมูลค่ามากกว่าร้อยละ 5 ของ GDP ทั่วโลก สำหรับประเทศไทยมีการประเมินมูลค่าความเสียหายที่เกิดจากการให้และรับสินบนอาจสูงถึง 2 แสนล้านบาทต่อปี (สำนักงานมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม, 2562, หน้า 3) แสดงให้เห็นว่าการให้และรับสินบนเป็นหนึ่งในประเด็นท้าทายที่ทั่วโลกให้ความสำคัญและกำลังต่อสู้กับปัญหาดังกล่าว ดังจะเห็นได้จากการกำหนดมาตรการต่อต้านการให้และรับสินบนในกฎหมายระหว่างประเทศ เช่น อนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการต่อต้านการทุจริต ค.ศ. 2003 (United Nations Convention against Corruption: UNCAC) อนุสัญญาว่าด้วยการต่อต้านการให้สินบนแก่เจ้าหน้าที่ของรัฐต่างประเทศในการทำธุรกรรมทางธุรกิจระหว่างประเทศขององค์กรเพื่อความร่วมมือทางเศรษฐกิจและการพัฒนา ค.ศ. 1997 (OECD Convention on Combating Bribery of Foreign Public Officials in International Business Transactions) นอกจากนี้ ประเทศต่างๆ ทั่วโลก รวมถึงประเทศไทยได้มีความพยายามในการต่อต้านการให้และรับสินบน เนื่องจากหากปล่อยให้มีการให้และรับสินบนจะส่งผลกระทบต่อการพัฒนาประเทศไม่ว่าจะเป็นการลงทุน การสร้างความร่วมมือ หรือการให้ความช่วยเหลือต่าง ๆ ระหว่างประเทศ โดยเครื่องมือหนึ่งที่ทั่วโลกให้การยอมรับและนำมาใช้เพื่อวัดระดับความรุนแรงของสถานการณ์การทุจริตและประกอบการศึกษาของนักลงทุนต่างชาติ คือ ดัชนีการรับรู้การทุจริต (Corruption Perceptions Index: CPI) ซึ่งประเทศไทยเข้าร่วมการประเมิน CPI ตั้งแต่ปี 2538 โดยในปี 2562 ได้ผลการประเมิน 36 คะแนน จากคะแนนเต็ม 100 และอยู่ในอันดับที่ 101

¹นักวิจัยสังคมศาสตร์ชำนาญการ สำนักวิจัยและบริการวิชาการด้านการป้องกันและปราบปรามการทุจริต สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ, อีเมล: hrcoen06@gmail.com

¹Social Science Researcher, Professional Level, Bureau of Anti-Corruption Research Academic Services, Office of the National Anti-Corruption Commission, E-mail: hrcoen06@gmail.com

จาก 180 ประเทศ ทั้งนี้ เมื่อพิจารณาจากแหล่งข้อมูลที่องค์กรเพื่อความโปร่งใสนานาชาติ (Transparency International: TI) นำมาใช้ในการคำนวณค่าคะแนน CPI ของประเทศไทย จำนวน 9 แหล่งข้อมูล พบว่า มีประเด็นคำถามเกี่ยวกับการให้และรับสินบน 6 แหล่ง (สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ, สำนักมาตรการเชิงรุกและนวัตกรรม, 2563) แสดงให้เห็นว่าประเด็นการให้และรับสินบนมีความสำคัญและส่งผลต่อการยกระดับค่า CPI ของประเทศไทยให้สูงขึ้น

สำหรับประเทศไทยได้มีการกำหนดมาตรการที่เกี่ยวข้องกับการต่อต้านการให้และรับสินบนของหน่วยงานภาครัฐ โดยสำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ (สำนักงาน ป.ป.ช.) จำนวน 2 มาตรการ ประกอบด้วย มาตรการควบคุมภายในที่เหมาะสมสำหรับนิติบุคคล และการประเมินคุณธรรมและความโปร่งใสในการดำเนินงานของหน่วยงานภาครัฐ (Integrity & Transparency Assessment-ITA) และยังมีอีกหนึ่งเครื่องมือที่สำนักงานมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม (สมอ.) ในฐานะสมาชิกขององค์การระหว่างประเทศว่าด้วยการมาตรฐาน หรือที่รู้จักกันในชื่อ ISO (International Organization for Standardization) ได้นำมาใช้เพื่อลดโอกาสที่จะเกิดการให้และรับสินบนในหน่วยงานต่าง ๆ ทั้งภาครัฐและเอกชน นั่นก็คือ มาตรฐาน ISO 37001: 2016 การจัดการการต่อต้านการให้และรับสินบน (Anti-bribery Management Systems)

จากทั้งสองมาตรการของสำนักงาน ป.ป.ช. ที่กล่าวข้างต้นนั้น ผู้อ่านส่วนใหญ่คงได้มีโอกาสรับรู้ข้อมูลและได้สัมผัสมาบ้างแล้ว ดังนั้น ผู้เขียนจึงอยากจะนำเสนอให้เห็นถึงอีกหนึ่งเครื่องมืออย่างระบบมาตรฐาน ISO 37001: 2016 การจัดการการต่อต้านการให้และรับสินบน (Anti-bribery Management Systems) ซึ่งเป็นเครื่องมือที่ยังไม่พบว่ามีกรนำมาใช้กับหน่วยงานภาครัฐของไทยแต่อย่างใด รวมถึงผู้เขียนได้ทำการวิเคราะห์เปรียบเทียบระบบมาตรฐาน ISO 37001: 2016 กับ มาตรการต่อต้านการให้และรับสินบนที่ใช้ในปัจจุบัน ได้แก่ มาตรการควบคุมภายในที่เหมาะสมสำหรับนิติบุคคล และการประเมินคุณธรรมและความโปร่งใสในการดำเนินงานของหน่วยงานภาครัฐ (ITA) เพื่อให้เห็นถึงความเป็นไปได้ หากจะนำมาใช้กับหน่วยงานภาครัฐ ก่อนที่จะนำเสนอผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบนั้น ผู้เขียนขอแนะนำสาระสำคัญของทั้งสองมาตรการและอีกหนึ่งเครื่องมือพอสักเซป เพื่อให้ผู้อ่านสามารถมองเห็นภาพได้ชัดเจนขึ้น

1. มาตรการควบคุมภายในที่เหมาะสมสำหรับนิติบุคคล

พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2558 มาตรา 123/5 ได้บัญญัติให้นิติบุคคลที่ไม่มีมาตรการควบคุมภายในที่เหมาะสมเพื่อป้องกันมิให้มีการให้สินบนเจ้าหน้าที่ของรัฐ ต้องรับโทษในกรณีที่มีผู้ที่มีความเกี่ยวข้องกับนิติบุคคลนั้นไปให้สินบนเจ้าหน้าที่ของรัฐ คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ (คณะกรรมการ ป.ป.ช.) จึงออกประกาศเพื่อเป็นแนวทางให้นิติบุคคลกำหนดมาตรการควบคุมภายในที่เหมาะสมเพื่อป้องกันการให้ทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใดแก่เจ้าหน้าที่ของรัฐ เจ้าหน้าที่ของรัฐ

ต่างประเทศ หรือเจ้าหน้าที่ขององค์การระหว่างประเทศ โดยประกาศดังกล่าวได้กำหนดหลักการ 8 ประการ ที่นิติบุคคลควรนำไปใช้กำหนดมาตรการควบคุมภายในเพื่อป้องกันการให้สินบน ซึ่งต่อมาในปี 2561 พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. 2561 ได้มีผลบังคับใช้ โดยได้เปลี่ยนเลขมาตรา 123/5 เป็น 176 แต่ยังคงหลักการของกฎหมายไว้เหมือนเดิม โดยหลักการพื้นฐานทั้ง 8 ประการ (สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ, สำนักกิจการและคดีทุจริตระหว่างประเทศ, ม.ป.ป.) ประกอบด้วย

• **หลักการที่ 1 การป้องกันการให้สินบนต้องเป็นนโยบายสำคัญจากระดับบริหารสูงสุด**

ผู้ที่อยู่ในระดับบริหารสูงสุดของนิติบุคคล เช่น คณะกรรมการบริษัท CEO หรือเจ้าของกิจการมีบทบาทสำคัญที่จะก่อให้เกิดวัฒนธรรมภายในองค์กร หรือ “Tone from the top” ที่อยู่ในระดับบริหารสูงสุดจึงควรแสดงเจตนาที่ชัดเจนในการต่อต้านการให้สินบน รวมทั้งกำหนดนโยบายและสนับสนุนการขับเคลื่อนมาตรการป้องกันการให้สินบนขององค์กร

• **หลักการที่ 2 นิติบุคคลต้องมีการประเมินความเสี่ยงในการให้สินบนเจ้าพนักงานของรัฐ**

นิติบุคคลมีโอกาสที่จะต้องเกี่ยวข้องกับเจ้าหน้าที่ของรัฐมากขึ้นอย่างต่างกันไป ดังนั้น การประเมินความเสี่ยงในการให้สินบนเจ้าพนักงานของรัฐจะช่วยให้สามารถออกแบบมาตรการควบคุมภายในเพื่อป้องกันการให้สินบนที่เหมาะสมสำหรับธุรกิจของตน

• **หลักการที่ 3 มาตรการเกี่ยวกับกรณีมีความเสี่ยงสูงที่จะเป็นการให้สินบนต้องมีรายละเอียดที่ชัดเจน**

ค่าใช้จ่ายบางประเภท เช่น ค่ารับรอง ค่าของขวัญ การบริจาค อาจมีความเสี่ยงสูงที่จะนำไปสู่การให้สินบนเจ้าพนักงานของรัฐ ดังนั้น นิติบุคคลควรมีมาตรการที่ชัดเจนเกี่ยวกับขั้นตอนการขออนุมัติและการควบคุมตรวจสอบอย่างรัดกุม รวมทั้งมีการอบรมให้ความรู้แก่บุคลากรในเรื่องดังกล่าว

• **หลักการที่ 4 นิติบุคคลต้องนำมาตรการป้องกันการให้สินบนไปปรับใช้กับผู้ที่มีความเกี่ยวข้องทางธุรกิจกับนิติบุคคล**

นิติบุคคลอาจมีความเสี่ยงที่จะต้องรับผิดชอบจากการให้สินบนของผู้ที่มีความเกี่ยวข้องทางธุรกิจกับนิติบุคคล เช่น บริษัทในเครือ กิจการร่วมค้า ตัวแทน หรือที่ปรึกษา ฯลฯ ดังนั้น นิติบุคคลต้องนำมาตรการไปปรับใช้กับบุคคลเหล่านี้ รวมถึงการตรวจสอบสถานะ (Due Diligence) การขอคำมั่นในการต่อต้านการให้สินบนก่อนเข้าร่วมธุรกิจ หรือการตรวจสอบการดำเนินการอย่างเป็นระยะ

• **หลักการที่ 5 นิติบุคคลต้องมีระบบบัญชีที่ดี**

นิติบุคคลต้องมีระบบบัญชีที่ดี ไม่มีบันทึกรายการนอกบัญชีและมีการบันทึกข้อมูลอย่างถูกต้อง รวมทั้งมีการตรวจสอบอย่างเป็นอิสระเพื่อป้องกันการปกปิดการให้สินบน

- **หลักการที่ 6** นิติบุคคลต้องมีแนวทางการบริหารทรัพยากรบุคคลที่สอดคล้องกับมาตรการป้องกันการให้สินบน

นิติบุคคลต้องสร้างความตระหนักรู้และส่งเสริมให้บุคลากรให้ความร่วมมือในการต่อต้านการให้สินบนเจ้าหน้าที่ของรัฐ โดยการบริหารทรัพยากรบุคคลในทุกขั้นตอนควรสะท้อนถึงเจตนารมณ์ในการต่อต้านการให้สินบน นับตั้งแต่การจ้างงาน การเลื่อนตำแหน่ง การฝึกอบรม การจ่ายค่าตอบแทน เป็นต้น

- **หลักการที่ 7** นิติบุคคลต้องมีมาตรการสนับสนุนให้มีการรายงานการกระทำความผิดหรือกรณีมีเหตุน่าสงสัย

การรายงานการกระทำความผิดหรือเหตุน่าสงสัย รวมทั้งการรายงานข้อบกพร่องของมาตรการจะช่วยให้นิติบุคคลสามารถป้องกันการกระทำความผิดได้ทันทั่วทั้งที่ นิติบุคคลจึงควรจัดให้มีช่องทางการรายงานการกระทำความผิด และให้ความคุ้มครองผู้ร้องเรียนเพื่อสร้างบุคลากรและองค์กรที่มีวัฒนธรรมที่ไม่ทนต่อการให้สินบนเจ้าหน้าที่รัฐ

- **หลักการที่ 8** นิติบุคคลต้องตรวจสอบและประเมินผลการใช้มาตรการป้องกันการให้สินบนเป็นระยะ

นิติบุคคลอาจประสบกับความเปลี่ยนแปลงของปัจจัยต่าง ๆ ทำให้ความเสี่ยงต่อการให้สินบนเจ้าหน้าที่รัฐนั้นเปลี่ยนแปลงไป ดังนั้น นิติบุคคลจึงควรจัดให้มีการตรวจสอบและประเมินผลมาตรการเป็นระยะ เพื่อพิจารณาว่าจำเป็นต้องมีการปรับปรุงมาตรการการป้องกันการให้สินบนที่มีอยู่หรือไม่อย่างไร ให้สอดคล้องกับความเสี่ยงในการให้สินบนเจ้าหน้าที่ของรัฐของธุรกิจของตน

2. การประเมินคุณธรรมและความโปร่งใสในการดำเนินงานของหน่วยงานภาครัฐ (Integrity & Transparency Assessment: ITA)

สำนักงาน ป.ป.ช. ได้พัฒนาระบบประเมินคุณธรรมและความโปร่งใสในการดำเนินงานของหน่วยงานของรัฐ โดยในปีงบประมาณ พ.ศ. 2556 ได้มีการบูรณาการเครื่องมือการประเมินเกี่ยวกับคุณธรรมและความโปร่งใสในการดำเนินงาน 2 เครื่องมือ ได้แก่ ดัชนีความโปร่งใสของหน่วยงานภาครัฐ พ.ศ. 2555 ที่ดำเนินการโดยสำนักงาน ป.ป.ช. และการประเมินคุณธรรมในการดำเนินงาน (Integrity Assessment) ที่ดำเนินการโดยสำนักงานคณะกรรมการต่อต้านการทุจริตและสิทธิพลเมือง สาธารณรัฐเกาหลี ซึ่งเป็นการผนวกหลักการประเมินความโปร่งใสในการดำเนินงานจากเอกสารหลักฐานเชิงประจักษ์ (Evidence) และการประเมินเชิงภาพลักษณ์ (Perception) เข้าไว้ด้วยกัน เพื่อให้ระบบการประเมินหน่วยงานภาครัฐของสำนักงาน ป.ป.ช. มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น (สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ, สำนักนโยบายและยุทธศาสตร์, 2561,

หน้า 115) โดยสำนักงาน ป.ป.ช. ได้มีการขยายขอบเขตและพัฒนาการประเมิน ITA ให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้นมาโดยตลอดจนถึงปัจจุบัน เพื่อให้สามารถใช้เป็นเครื่องมือในการป้องกันการทุจริตของประเทศได้อีกทางหนึ่ง ปัจจุบันรัฐบาลได้เล็งเห็นถึงความสำคัญของการประเมินคุณธรรมและความโปร่งใสในการดำเนินงานของหน่วยงานภาครัฐ (ITA) โดยเมื่อวันที่ 23 มกราคม 2561 คณะรัฐมนตรีได้มีมติเห็นชอบให้หน่วยงานภาครัฐทุกหน่วยงานให้ความร่วมมือและเข้าร่วมรับการประเมิน ITA ในปีงบประมาณ พ.ศ. 2561 - 2564 โดยใช้แนวทางตามที่สำนักงาน ป.ป.ช. กำหนด

สำหรับประเด็นการประเมิน ITA นั้น ประกอบด้วย 10 ตัวชี้วัด โดยในแต่ละตัวชี้วัดมีวัตถุประสงค์ของการประเมินที่ต่างกัน สำหรับประเด็นที่เกี่ยวข้องกับการป้องกันการให้และรับสินบนนั้น มีการกระจายตัวอยู่ในตัวชี้วัดต่าง ๆ จำนวน 6 ตัวชี้วัด รายละเอียดดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ประเด็นการประเมิน ITA ที่เกี่ยวข้องกับการป้องกันการให้และรับสินบน

ตัวชี้วัด	ตัวชี้วัดย่อย	ประเด็นการประเมิน
1. การปฏิบัติหน้าที่	-	<p>ประเมินการรับรู้ของบุคลากรภายในหน่วยงานต่อการปฏิบัติงานของบุคลากรอื่นในหน่วยงานของตนเอง</p> <p><u>ในประเด็น:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • การปฏิบัติงานโดยยึดหลักตามมาตรฐาน มีความโปร่งใส ปฏิบัติงานหรือดำเนินการตามขั้นตอนและระยะเวลาที่กำหนดอย่างเคร่งครัด และจะต้องเป็นไปอย่างเท่าเทียมกัน รวมถึงการปฏิบัติงานอย่างมุ่งมั่นเต็มความสามารถ และมีความรับผิดชอบต่องานในหน้าที่ • การรับรู้ในพฤติกรรมกรเรียกรับเงิน ทรัพย์สิน หรือประโยชน์อื่นใดของบุคลากรอื่นในหน่วยงาน • การรับรู้ในพฤติกรรมกรให้เงิน ทรัพย์สิน หรือประโยชน์อื่น ๆ ต่อบุคคล ภายนอก
5. การแก้ไขปัญหาการทุจริต	-	<p>ประเมินการรับรู้ของบุคลากรภายในหน่วยงานต่อการแก้ไขปัญหาการทุจริตของหน่วยงาน</p> <p><u>ในประเด็น:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> • ผู้บริหารให้ความสำคัญในการต่อต้านการทุจริตอย่างจริงจัง • การทบทวนแผนเกี่ยวกับการป้องกันการทุจริตในหน่วยงาน และจัดทำแผนงานด้านการป้องกันและปราบปรามการทุจริตของหน่วยงาน • ประสิทธิภาพการแก้ไขปัญหาการทุจริตของหน่วยงาน • มีกระบวนการเฝ้าระวัง ตรวจสอบการทุจริตภายในหน่วยงาน รวมถึงการนำผลการตรวจสอบของฝ่ายตรวจสอบจากภายใน และภายนอกหน่วยงานไปปรับปรุงการทำงาน เพื่อป้องกันการทุจริต

ตารางที่ 1 (ต่อ) ประเด็นการประเมิน ITA ที่เกี่ยวข้องกับการป้องกันการให้และรับสินบน

ตัวชี้วัด	ตัวชี้วัดย่อย	ประเด็นการประเมิน
6. คุณภาพการดำเนินงาน	-	<p>ประเมินการรับรู้ของผู้รับบริการ ผู้มาติดต่อ หรือผู้มีส่วนได้เสียของหน่วยงานต่อคุณภาพการดำเนินงาน</p> <p>ในประเด็น:</p> <ul style="list-style-type: none"> • การปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ โดยยึดหลักมาตรฐาน ขั้นตอนและระยะเวลาที่กำหนด ไม่เลือกปฏิบัติ เท่าเทียมกัน รวมทั้งให้ข้อมูลอย่างตรงไปตรงมา ไม่ปิดบังหรือบิดเบือนข้อมูล • การมีประสบการณ์ตรงในการถูกเจ้าหน้าที่เรียกรับเงิน ทรัพย์สิน หรือประโยชน์อื่น ๆ • การบริหารงานและการดำเนินงานในภาพรวมของหน่วยงานต้องคำนึงถึงประโยชน์ส่วนรวมเป็นหลัก
7. ประสิทธิภาพการสื่อสาร	-	<p>ประเมินการรับรู้ของผู้รับบริการ ผู้มาติดต่อ หรือผู้มีส่วนได้เสียของหน่วยงานต่อประสิทธิภาพการสื่อสาร</p> <p>ในประเด็น:</p> <ul style="list-style-type: none"> • การเผยแพร่ข้อมูลของหน่วยงานในเรื่องต่าง ๆ ต่อสาธารณชนผ่านช่องทางที่หลากหลาย เข้าถึงง่าย และข้อมูลต้องครบถ้วนและเป็นปัจจุบัน • การจัดให้มีช่องทางให้สามารถส่งคำติชมหรือความคิดเห็นต่อการดำเนินงาน • การจัดให้มีช่องทางการร้องเรียนการทุจริตของเจ้าหน้าที่ในหน่วยงาน
9. การเปิดเผยข้อมูล	ข้อมูลพื้นฐาน	<p>ประเมินการเผยแพร่ข้อมูลเกี่ยวกับข้อมูลพื้นฐานของหน่วยงาน ได้แก่ โครงสร้าง ข้อมูลผู้บริหาร อำนาจหน้าที่ แผนยุทธศาสตร์ หรือแผนพัฒนาหน่วยงาน ข้อมูลการติดต่อ กฎหมายที่เกี่ยวข้อง ข่าวประชาสัมพันธ์ที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานตามอำนาจหน้าที่หรือภารกิจของหน่วยงาน และช่องทางที่บุคคลภายนอกสามารถสอบถามข้อมูลได้</p>
	การบริหารงาน	<p>ประเมินการเผยแพร่ข้อมูลเกี่ยวกับการบริหารงาน ได้แก่ แผนดำเนินงานประจำปี รายงานการกำกับติดตามการดำเนินงานประจำปี รอบ 6 เดือน รายงานผลการดำเนินงานประจำปี คู่มือหรือมาตรฐานการปฏิบัติงาน รวมทั้งคู่มือการให้บริการข้อมูลเชิงสถิติการให้บริการ รายงานผลการสำรวจความพึงพอใจการให้บริการ และช่องทางขอรับบริการทาง E - Service</p>

ตารางที่ 1 (ต่อ) ประเด็นการประเมิน ITA ที่เกี่ยวข้องกับการป้องกันการให้และรับสินบน

ตัวชี้วัด	ตัวชี้วัดย่อย	ประเด็นการประเมิน
	การบริหารเงินงบประมาณ	ประเมินการเผยแพร่ข้อมูลเกี่ยวกับการบริหารเงินงบประมาณ ได้แก่ แผนการใช้จ่ายงบประมาณประจำปีและรายงานผลการใช้จ่ายงบประมาณ แผนการจัดซื้อจัดจ้างพัสดุ ประกาศต่างๆ สรุปผลและรายงานผลการจัดซื้อจัดจ้างพัสดุประจำปี
	การบริหารและพัฒนาทรัพยากรบุคคล	ประเมินการเผยแพร่ข้อมูลเกี่ยวกับการบริหารและพัฒนาทรัพยากรบุคคล ได้แก่ นโยบาย การดำเนินการตามนโยบาย หลักเกณฑ์และรายงานผลการบริหารและพัฒนาทรัพยากรบุคคลประจำปี
	การส่งเสริมความโปร่งใส	ประเมินการเผยแพร่ข้อมูลเกี่ยวกับการส่งเสริมความโปร่งใส ได้แก่ การมีแนวปฏิบัติการจัดการเรื่องร้องเรียน ช่องทางและข้อมูลสถิติเรื่องร้องเรียนการทุจริตและประพฤติมิชอบ รวมทั้งช่องทางการรับฟังความคิดเห็น และการดำเนินการหรือกิจกรรมที่เปิดโอกาสให้เกิดการมีส่วนร่วม
10. การป้องกันการทุจริต	การดำเนินการเพื่อป้องกันการทุจริต	ประเมินการเผยแพร่ข้อมูลเกี่ยวกับการดำเนินการเพื่อป้องกันการทุจริตของหน่วยงาน ได้แก่ การแสดงเจตจำนงสุจริตของผู้บริหาร การประเมินความเสี่ยงเพื่อป้องกันการทุจริต การเสริมสร้างวัฒนธรรมองค์กร และแผนปฏิบัติการป้องกันการทุจริต
	มาตรการภายในเพื่อป้องกันการทุจริต	ประเมินการเผยแพร่ข้อมูลเกี่ยวกับมาตรการและการดำเนินการตามมาตรการส่งเสริมคุณธรรมและความโปร่งใสภายในหน่วยงาน

ที่มา: เอกสารรายละเอียดการประเมินคุณธรรมและความโปร่งใสในการดำเนินงานของหน่วยงานภาครัฐ (ITA) ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2563

3. ระบบมาตรฐาน ISO 37001: 2016 การจัดการการต่อต้านการให้และรับสินบน

องค์การระหว่างประเทศว่าด้วยการมาตรฐาน หรือที่รู้จักกันในชื่อ ISO (International Organization for Standardization) ได้เล็งเห็นถึงความสำคัญของการต่อต้านการให้และรับสินบนระหว่างประเทศ จึงได้ประกาศมาตรฐานระบบการจัดการการต่อต้านการให้และรับสินบน ในรหัสมาตรฐาน ISO 37001 ขึ้น เมื่อปี ค.ศ. 2016 โดยใช้โครงสร้างเดียวกันกับมาตรฐานการจัดการอื่น ๆ ทั้งที่เป็นข้อกำหนดและเป็นแนวทางการปฏิบัติ เช่น ISO 9001 ISO 19600 เป็นต้น มาตรฐาน ISO 37001 ระบบการจัดการการต่อต้านการให้และรับสินบน เป็นระบบที่ออกแบบมาเพื่อช่วยให้องค์กรที่นำมาตราฐานไปใช้สามารถจัดทำและคงไว้ซึ่งระบบการจัดการ และปรับปรุงแผนการปฏิบัติตาม

การต่อต้านการให้และรับสินบน รวมถึงมาตรการต่าง ๆ ที่องค์กรต้องดำเนินการ ซึ่งเป็นแนวทางปฏิบัติที่ดีในการต่อต้านการให้และรับสินบนให้เป็นที่ยอมรับในระดับสากล และสามารถนำไปใช้ในทุกระดับองค์กรขนาดเล็กลงและใหญ่ รวมถึงสามารถใช้ได้ในทุกภาคส่วนทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน รวมถึงองค์กรที่ไม่แสวงหาผลกำไร

สำหรับประเทศไทย สำนักงานมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม (สมอ.) ในฐานะสถาบันมาตรฐานแห่งชาติ และในฐานะผู้แทนประเทศไทยในการเป็นสมาชิกองค์การระหว่างประเทศว่าด้วยการมาตรฐานได้ตระหนักถึงความสำคัญของมาตรฐาน ISO 37001 จึงได้รับมาตรฐานดังกล่าวมาใช้โดยวิธีการพิมพ์ซ้ำ (Reprinting) ในลักษณะเหมือนกันทุกประการ (Identical) โดยมีการออกประกาศกำหนดมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม ระบบการจัดการการต่อต้านการให้และรับสินบน-ข้อกำหนด และข้อกำหนดแนะนำในการใช้มาตรฐานเลขที่ มอก. 37001-2560 เมื่อวันที่ 26 กุมภาพันธ์ 2561 โดยคาดหวังให้องค์กรต่าง ๆ นำมาตรฐานดังกล่าวไปประยุกต์ใช้ เพื่อลดโอกาสที่จะเกิดการให้และรับสินบน อันเป็นการสอดคล้องกับเป้าหมายยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ. 2561 - 2580) คือ ภาครัฐมีความโปร่งใส ปลอดภัยและประพฤตินิชอบ

สำหรับมาตรฐาน ISO 37001: 2016 ประกอบด้วยข้อกำหนดทั้งหมด 10 ข้อ แบ่งเป็นข้อกำหนดทั่วไป จำนวน 3 ข้อ ได้แก่ 1) ขอบข่าย 2) เอกสารอ้างอิง 3) คำศัพท์และบทนิยาม และเป็นข้อกำหนดหลักจำนวน 7 ข้อ ได้แก่ 1) บริบทขององค์กร 2) ความเป็นผู้นำ 3) การวางแผน 4) การสนับสนุน 5) การดำเนินงาน 6) การประเมินสมรรถนะและ 7) การปรับปรุง ซึ่งข้อกำหนดหลักมีรายละเอียดโดยสรุปดังนี้

- **การทำความเข้าใจบริบทขององค์กร (Context of the Organization)**

มีการพิจารณาเกี่ยวกับปัจจัยภายนอกและภายในที่เกี่ยวข้องกับเป้าหมายองค์กร และมีผลกระทบต่อความสำเร็จของระบบการจัดการการต่อต้านการให้และรับสินบน (เช่น ขนาด โครงสร้าง สถานที่ตั้ง อำนาจการตัดสินใจในองค์กร ลักษณะและการปฏิสัมพันธ์กับเจ้าหน้าที่ของรัฐ) รวมถึงทำความเข้าใจความต้องการและความคาดหวังของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่เกี่ยวข้องกับระบบการจัดการการต่อต้านการให้และรับสินบน นำไปสู่การกำหนดขอบเขตของระบบการจัดการการต่อต้านการให้และรับสินบน ซึ่งจะมีการจัดทำระบบเอกสารสารสนเทศ การดำเนินการ การคงไว้ การทบทวน และปรับปรุงระบบการจัดการการต่อต้านการให้และรับสินบนอย่างต่อเนื่อง รวมถึงต้องมีการประเมินความเสี่ยงของการให้และรับสินบนอย่างสม่ำเสมอ และมีการทบทวนการประเมินความเสี่ยงเมื่อเกิดการเปลี่ยนแปลงใด ๆ อย่างมีนัยสำคัญ โดยมีการรักษาการประเมินความเสี่ยงไว้เป็นเอกสารสารสนเทศ

• ความเป็นผู้นำ (Leadership)

ผู้บริหารระดับสูงจะต้องแสดงถึงความเป็นผู้นำและความมุ่งมั่นต่อระบบการจัดการต่อต้านการให้และรับสินบน มีการกำหนดนโยบายการต่อต้านการให้และรับสินบนขององค์กร รวมถึงมีการสื่อสาร ส่งเสริม และสนับสนุนในการจัดทำ นำไปปฏิบัติ ทบทวน และการคงไว้ของระบบตลอดจนการมอบหมายอำนาจในการตัดสินใจให้แก่บุคลากร ซึ่งอาจมี (หรือไม่มี) การแต่งตั้งหน่วยงานกำกับดูแล (Governing Body) เพื่อพิจารณาและอนุมัตินโยบาย ให้แนวทางและสนับสนุนการดำเนินการต่าง ๆ เพื่อลดหรือควบคุมความเสี่ยงเกี่ยวกับการให้และรับสินบน ในกรณีที่มีการรายงานการกระทำทุจริต หน่วยงานกำกับดูแลจะทำหน้าที่ให้คำปรึกษา แนะนำ รวมถึงพิจารณาบทลงโทษ ตลอดจนร่วมหาวิธีแก้ไข เพื่อป้องกันมิให้เกิดซ้ำ องค์กรต้องมีการแต่งตั้งหน่วยงานการต่อต้านการให้และรับสินบน (Anti-bribery Compliance Function) เพื่อสอบทานระบบ เช่น การรายงานทางการเงินและบัญชี การควบคุมภายใน การบริหารความเสี่ยง เป็นต้น รวมถึงรับแจ้งเบาะแสการกระทำทุจริต ข้อร้องเรียน การตรวจสอบข้อเท็จจริง และเสนอให้หน่วยงานกำกับดูแล (Governing Body) ร่วมกันพิจารณาลงโทษ

• การวางแผน (Planning)

ในการวางแผนต้องคำนึงถึงบริบทขององค์กร ความต้องการและความคาดหวังของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียและการประเมินความเสี่ยงของการให้และรับสินบน รวมถึงโอกาสในการปรับปรุง โดยองค์กรจะต้องมีการกำหนดวัตถุประสงค์ของระบบการจัดการต่อต้านการให้และรับสินบน และเก็บรักษาไว้เป็นเอกสารสารสนเทศ และมีการวางแผนเพื่อจะให้บรรลุผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์นั้น

• การสนับสนุน (Support)

มีการพิจารณาและจัดหาทรัพยากรต่าง ๆ ที่จำเป็นในการจัดทำระบบการจัดการต่อต้านการให้และรับสินบน รวมถึงพิจารณาความสามารถของบุคลากร กระบวนการสรรหาบุคลากร การฝึกอบรมและสร้างความตระหนักให้แก่บุคลากร มีการสร้างการรับรู้เกี่ยวกับต่อต้านการให้และรับสินบนที่เพียงพอ การสื่อสารทั้งภายในหน่วยงานและภายนอกองค์กรที่เกี่ยวกับระบบการจัดการต่อต้านการให้และรับสินบน และการจัดทำ ควบคุมและปรับปรุงเอกสารสารสนเทศ

• การดำเนินงาน (Operation)

ในการดำเนินงานต้องมีการนำแผนงานที่จัดทำไว้ไปปฏิบัติจริง และมีการควบคุมกระบวนการทำงานที่จำเป็นเพื่อให้สอดคล้องกับข้อกำหนดของระบบการจัดการต่อต้านการให้และรับสินบน รวมถึงควบคุมการเปลี่ยนแปลงและทบทวนผลที่เกิดขึ้นจากการเปลี่ยนแปลงโดยไม่ได้ตั้งใจ และมั่นใจว่ากระบวนการที่ให้หน่วยงานภายนอกดำเนินการได้รับการควบคุม มีการตรวจสอบวิเคราะห์สถานะทางธุรกิจ การควบคุมทั้งทางการเงินและไม่ใช่การเงินขั้นตอนการปฏิบัติงานเพื่อป้องกันการเสนอให้ การให้ หรือการรับของขวัญ สินน้ำใจ การบริจาคหรือประโยชน์ที่คล้ายกัน มีการพิจารณา

ถึงการต่อต้านการให้และรับสินบนโดยองค์กรและโดยคู่ค้าทางธุรกิจ การแสดงความมุ่งมั่นในการต่อต้านการให้และรับสินบนสำหรับคู่ค้าทางธุรกิจที่มีความเสี่ยงการให้และรับสินบนสูง ในกรณีที่มีพบว่ามีจัดการและควบคุมการต่อต้านการให้และรับสินบนที่ไม่เพียงพอ และองค์กรไม่ต้องการที่จะเพิ่มมาตรการในการควบคุมหรือดำเนินการอื่นใด องค์กรจะต้องพิจารณาดำเนินการตามความเหมาะสมกับความเสี่ยงการให้และรับสินบน หรือพิจารณาเลื่อนหรือปฏิเสธที่จะดำเนินการในส่วนที่มีความเสี่ยงต่อไป รวมถึงมีความกังวลเกี่ยวกับการให้และรับสินบนในเรื่องการกระตุ้นและส่งเสริมให้บุคลากรรายงานโดยสุจริตหรือมีเหตุอันสมควร โดยองค์กรจะต้องรักษาข้อมูลเป็นความลับ คัดกรองและปกปิดตัวตนผู้ร้องและบุคคลอื่นที่เกี่ยวข้องหรือถูกอ้างถึงในการร้องเรียนช่องทางการร้องเรียน การป้องกันมิให้เกิดการกลั่นแกล้ง รวมถึงการดำเนินการสอบสวนการให้และรับสินบนซึ่งจะต้องมีขั้นตอนปฏิบัติงานและต้องดำเนินการสอบสวนและรายงานผลโดยเจ้าหน้าที่ผู้ที่ไม่ได้มีส่วนเกี่ยวข้องกับหน่วยที่ถูกสอบสวน

• การประเมินสมรรถนะ (Performance Evaluation)

องค์กรจะต้องพิจารณาตัดสินใจในเรื่องที่ต้องเฝ้าระวัง ตรวจสอบ วิเคราะห์ และประเมินตามความเหมาะสมรวมถึงต้องมีการตรวจสอบภายใน ตามที่กำหนดไว้ในแผน เพื่อดูความสอดคล้องของระบบและข้อกำหนดของมาตรฐานและข้อกำหนดอื่น ๆ ที่องค์กรกำหนดไว้ และต้องไม่มีเจ้าหน้าที่ผู้ตรวจสอบภายในคนใดเป็นผู้ดำเนินการตรวจสอบงานของตนเอง มีการทบทวนการบริหารในระดับผู้บริหารระดับสูงเพื่อให้แน่ใจว่าการปฏิบัติงานของระบบการจัดการการต่อต้านการให้และรับสินบนขององค์กรดำเนินการไปได้อย่างต่อเนื่อง เหมาะสมและมีประสิทธิภาพ เช่น พิจารณารายงานผลการปฏิบัติงานที่ผ่านมา การเปลี่ยนแปลงประเด็นภายนอกและภายในที่เกี่ยวข้องกับระบบฯ รายงานผลการตรวจสอบภายใน โอกาสในการปรับปรุงระบบฯ เป็นต้น

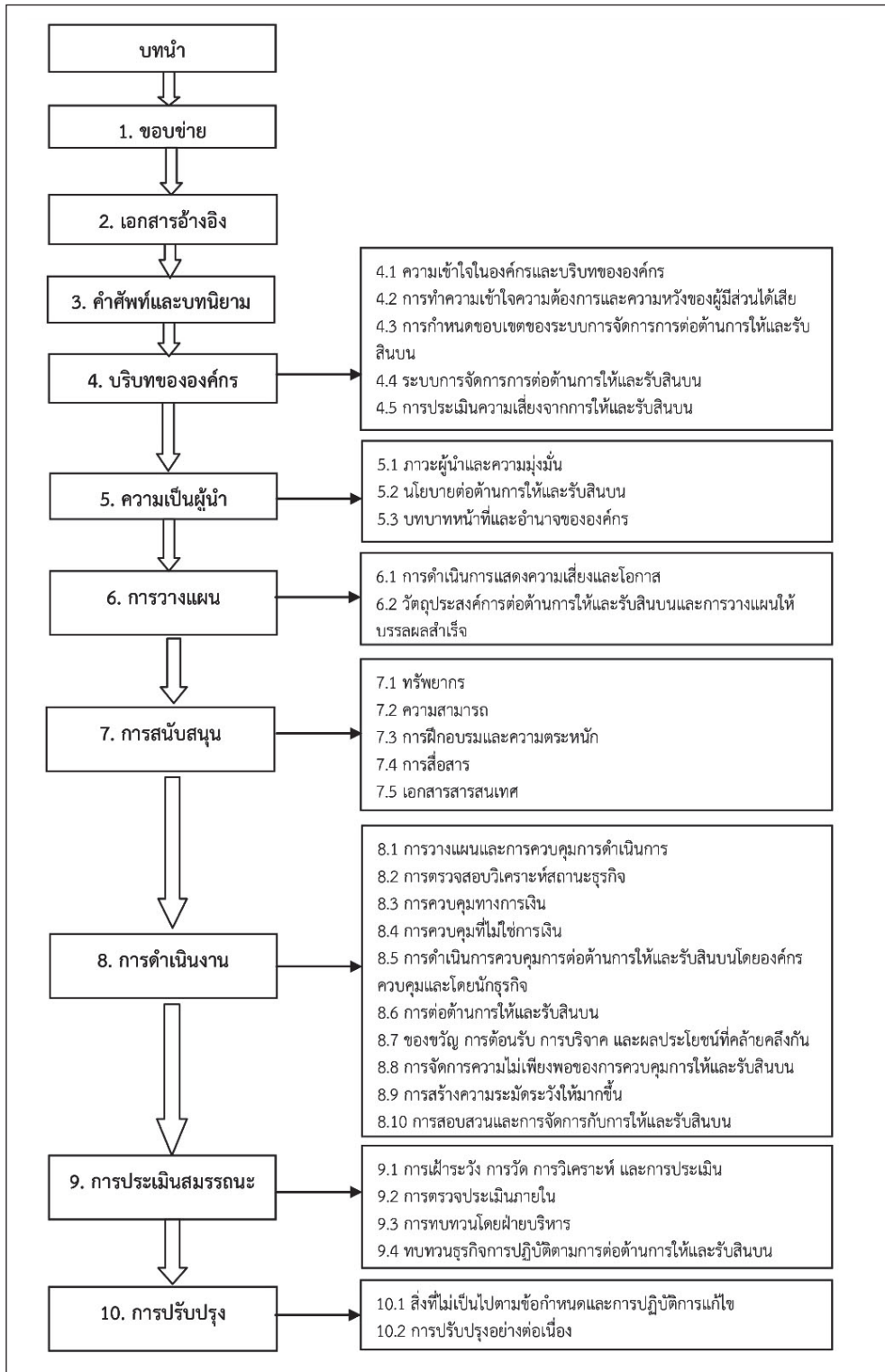
หน่วยงานกำกับดูแล (ถ้ามี) ต้องมีการทบทวนระบบการต่อต้านการให้และรับสินบนตามช่วงเวลา โดยขึ้นอยู่กับข้อมูลที่ได้จากการทบทวนโดยฝ่ายบริหาร

หน่วยงานการต่อต้านการให้และรับสินบนต้องพิจารณาถึงความเพียงพอในการจัดการกับความเสี่ยงการให้และรับสินบนที่องค์กรเผชิญและการดำเนินการที่มีประสิทธิภาพ ซึ่งต้องรายงานต่อหน่วยงานกำกับดูแลหรือผู้บริหารระดับสูง ถึงความพอเพียงและการดำเนินการของระบบ รวมทั้งผลการสอบสวน และผลการตรวจสอบ

• การปรับปรุง (Improvement)

องค์กรจะต้องดำเนินการตอบสนองอย่างทันทีต่อการไม่เป็นไปตามข้อกำหนดเท่าที่จะกระทำได้ มีการดำเนินการแก้ไขตามที่จำเป็นและเหมาะสม และขจัดเหตุดังกล่าวเพื่อป้องกันมิให้เกิดซ้ำหรือเกิดขึ้นในที่อื่น รวมถึงดำเนินการแก้ไขปรับปรุงระบบการจัดการการต่อต้านการให้และรับสินบนอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้ระบบมีประสิทธิภาพ

แผนภาพที่ 1 แผนผังข้อกำหนดระบบมาตรฐาน ISO37001:2016 การจัดการต่อต้านการให้และรับสินบน

4. การวิเคราะห์เปรียบเทียบระบบมาตรฐาน ISO 37001: 2016 กับมาตรการต่อต้านการให้และรับสินบนที่ใช้ในปัจจุบัน

ในส่วนนี้ผู้เขียนได้ทำการวิเคราะห์เปรียบเทียบระบบมาตรฐาน ISO 37001: 2016 กับมาตรการต่อต้านการให้และรับสินบนอื่นที่ใช้ในปัจจุบัน ได้แก่ มาตรการควบคุมภายในที่เหมาะสมสำหรับนิติบุคคล และการประเมินคุณธรรมและความโปร่งใสในการดำเนินงานของหน่วยงานภาครัฐ (ITA) ในประเด็นความเหมือนและความแตกต่าง เพื่อใช้เป็นข้อมูลให้เห็นถึงความเป็นไปได้ในการนำระบบมาตรฐาน ISO 37001: 2016 มาใช้กับหน่วยงานภาครัฐ โดยกำหนดประเด็นสำหรับการวิเคราะห์จำนวน 6 ประเด็น ได้แก่ วัตถุประสงค์ของมาตรการองค์กรที่นำไปใช้ ประเด็นที่ใช้ในการพิจารณาค่าใช้จ่าย ช่วงเวลาในการประเมิน และบทลงโทษ รายละเอียดดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 การวิเคราะห์เปรียบเทียบระบบมาตรฐาน ISO 37001: 2016 กับมาตรการต่อต้านการให้และรับสินบนที่ใช้ในปัจจุบัน

ระบบมาตรฐาน ISO 37001: 2016	มาตรการควบคุมภายในที่เหมาะสมสำหรับนิติบุคคล	การประเมิน ITA
วัตถุประสงค์ของมาตรการ		
<ul style="list-style-type: none"> • เพื่อเป็นมาตรการป้องกัน ตรวจสอบ และแก้ไขปัญหาการให้และรับสินบน 	<ul style="list-style-type: none"> • เพื่อเป็นแนวทางให้นิติบุคคลนำไปกำหนดเป็นมาตรการป้องกันการให้สินบนมิให้เกิดขึ้นในหน่วยงาน 	<ul style="list-style-type: none"> • เพื่อให้หน่วยงานภาครัฐนำข้อมูลผลการประเมินไปช่วยในการพัฒนาและยกระดับคุณธรรมและความโปร่งใสในการดำเนินงานของหน่วยงานตนให้มีความโปร่งใส และเป็นตามหลักธรรมาภิบาล
องค์กรที่นำไปใช้		
<ul style="list-style-type: none"> • นำมาใช้ได้กับองค์กรทุกขนาด และทุกประเภท ทั้งหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน และองค์กรไม่แสวงหากำไร 	<ul style="list-style-type: none"> • นำมาใช้กับองค์กรที่มีสถานะเป็นนิติบุคคลตามกฎหมายทั้งภาครัฐ รัฐวิสาหกิจ และเอกชน 	<ul style="list-style-type: none"> • นำมาใช้กับหน่วยงานภาครัฐเท่านั้น
ประเด็นที่ใช้ในการพิจารณา		
<ul style="list-style-type: none"> • ข้อกำหนดบริบทขององค์กร โดยเป็นการพิจารณาถึงประเด็นภายนอกและภายในที่เกี่ยวข้องกับ (1) เป้าหมายขององค์กร และ (2) ที่มีผลกระทบต่อความสามารถขององค์กรในการบรรลุผลลัพธ์ของระบบฯ 	<ul style="list-style-type: none"> • หลักการที่ 2 นิติบุคคลต้องมีการประเมินความเสี่ยงในการให้สินบนเจ้าพนักงานของรัฐ โดยเป็นการรวบรวมข้อมูลเพื่อใช้ในการประเมินความเสี่ยงจากแหล่งต่าง ๆ ทั้งจากภายในนิติบุคคลและแหล่งข้อมูลภายนอก และนำข้อมูล 	<ul style="list-style-type: none"> • ตัวชี้วัดที่ 10 การป้องกันการทุจริต โดยมีประเด็นการประเมินความเสี่ยงของการดำเนินงานหรือการปฏิบัติหน้าที่ที่อาจก่อให้เกิดการทุจริตของหน่วยงาน

ตารางที่ 2 (ต่อ) การวิเคราะห์เปรียบเทียบระบบมาตรฐาน ISO 37001:2016 กับมาตรการต่อต้านการให้และรับสินบนที่ใช้ในปัจจุบัน

ระบบมาตรฐาน ISO 37001: 2016	มาตรการควบคุมภายในที่เหมาะสมสำหรับนิติบุคคล	การประเมิน ITA
	<p>ที่ได้มาระบุความเสี่ยงและประเมินความเสี่ยง จากนั้นรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับมาตรการควบคุมความเสี่ยงที่มีอยู่และประเมินความเสี่ยงที่คงเหลือ และนำข้อมูลจากการประเมินความเสี่ยงไปจัดทำมาตรการป้องกันการให้สินบนต่อไป</p>	
<p>• ข้อกำหนดความเป็นผู้นำ โดยมีการแสดงออกถึงความเป็นผู้นำและความตระหนักต่อความสำคัญของระบบการจัดการต่อต้านการให้และรับสินบนของผู้บริหารระดับสูง หรือ หน่วยงานกำกับดูแล (ถ้ามี) ที่ระบุถึงรายละเอียดบทบาทหน้าที่ที่ความรับผิดชอบที่เกี่ยวข้องกับระบบฯ</p>	<p>• หลักการที่ 1 การป้องกันการให้สินบนต้องเป็นนโยบายสำคัญจากระดับบริหารสูงสุด โดยผู้ที่อยู่ในระดับบริหารสูงสุดต้องมีการแสดงออกถึงเจตนาธรรม “การไม่ยอมรับการทุจริตอย่างสิ้นเชิง” โดยมีถ้อยแถลงหรือแถลงการณ์หรือการแสดงออกที่บ่งบอกถึง 4 เจตนาธรรม นโยบายและมาตรการในการต่อต้านการให้สินบน นอกจากนี้ ผู้ที่อยู่ในระดับบริหารสูงสุดมีส่วนร่วมในการจัดทำและปรับใช้มาตรการเพื่อป้องกันการให้สินบน</p>	<p>• ตัวชี้วัดที่ 5 การแก้ไขปัญหาการทุจริต โดยมีประเด็นการประเมินเกี่ยวกับการให้ความสำคัญของผู้บริหารสูงสุดในการต่อต้านการทุจริตอย่างจริงจัง</p> <p>• ตัวชี้วัดที่ 10 การป้องกันการทุจริต โดยมีประเด็นการประเมินเจตจำนงสุจริตของผู้บริหาร และการมีส่วนร่วมของผู้บริหาร</p>
<p>• ข้อกำหนดการวางแผน โดยมีการวางแผนการดำเนินการเพื่อจัดการความเสี่ยงในการให้และรับสินบน และโอกาสปรับปรุงให้ดียิ่งขึ้น นอกจากนี้ มีการจัดทำแผนเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์การต่อต้านการให้และรับสินบน</p>	<p>• หลักการที่ 1 การป้องกันการให้สินบนต้องเป็นนโยบายสำคัญจากระดับบริหารสูงสุด การขับเคลื่อนมาตรการควบคุมภายในจำเป็นต้องอาศัยการสนับสนุนของผู้ที่อยู่ในระดับบริหารสูงสุดอย่างต่อเนื่องตลอดทั้งกระบวนการ ซึ่งรวมถึงการวางแผนด้วย</p>	<p>• ตัวชี้วัดที่ 5 การแก้ไขปัญหาการทุจริต โดยมีประเด็นการพิจารณาแผนการป้องกันและปราบปรามการทุจริต</p> <p>• ตัวชี้วัดที่ 10 การป้องกันการทุจริต โดยมีประเด็นการมีมาตรการภายในเพื่อป้องกันการทุจริต</p>

ตารางที่ 2 (ต่อ) การวิเคราะห์เปรียบเทียบระบบมาตรฐาน ISO 37001:2016 กับมาตรการต่อต้านการให้และรับสินบนที่ใช้ในปัจจุบัน

ระบบมาตรฐาน ISO 37001: 2016	มาตรการควบคุมภายในที่เหมาะสมสำหรับนิติบุคคล	การประเมิน ITA
	<ul style="list-style-type: none"> • หลักการที่ 2 นิติบุคคลต้องมีการประเมินความเสี่ยงในการให้สินบนเจ้าพนักงานของรัฐ ผู้ที่มีหน้าที่รับผิดชอบในการประเมินความเสี่ยงจะต้องมีการวางแผนงานและขั้นตอนการประเมินความเสี่ยง 	
<ul style="list-style-type: none"> • ข้อกำหนดการสนับสนุน โดยองค์กรจะต้องจัดเตรียมทรัพยากรที่จำเป็นในการจัดทำระบบฯ เช่น ทรัพยากรบุคลากร งบประมาณ และการเงิน ในส่วนของบุคลากรจะต้องพิจารณาความสามารถของบุคลากรที่ทำงานที่ส่งผลต่อสมรรถนะของการต่อต้านการให้และรับสินบน รวมทั้งมีการจัดทำรายละเอียดเงื่อนไขในการจัดจ้างบุคลากรและกฎระเบียบในกรณีที่ไม่ปฏิบัติตาม นอกจากนี้ มีการสร้างความตระหนักต่อการต่อต้านการให้และรับสินบนและการฝึกอบรมสำหรับบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับระบบฯ ให้เหมาะสมกับหน้าที่รับผิดชอบ ตลอดจนจัดทำแผนการสื่อสารภายในและภายนอกที่เกี่ยวข้องกับระบบฯ 	<ul style="list-style-type: none"> • หลักการที่ 1 การป้องกันการให้สินบนต้องเป็นนโยบายสำคัญจากระดับบริหารสูงสุด โดยผู้ที่อยู่ในระดับบริหารสูงสุดต้องมีส่วนร่วมในการจัดทำและปรับใช้มาตรการเพื่อป้องกันการให้สินบน โดยการจัดสรรทรัพยากรให้เพียงพอกับการจัดทำมาตรการควบคุมภายใน เพื่อให้การป้องกันการให้สินบนเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ เช่น การคัดเลือกบุคลากรที่มีคุณภาพเพื่อรับผิดชอบในการกำหนดมาตรการ • หลักการที่ 6 นิติบุคคลต้องมี แนวทางการบริหารทรัพยากรบุคคลที่สอดคล้องกับมาตรการป้องกันการให้สินบน โดยในการคัดเลือกบุคคลเข้าทำงานควรมีการศึกษาประวัติ ความพร้อมที่จะยึดมั่นในเจตนารมณ์ต่อการให้สินบน ซึ่งในสัญญาจ้างควรกำหนดให้ผู้ถูกว่าจ้างปฏิบัติตามกฎหมาย นโยบายและกฎระเบียบต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการต่อต้านการให้สินบน และเมื่อมีการละเมิด ควรมีกระบวนการที่เหมาะสม 	<ul style="list-style-type: none"> • ตัวชี้วัดที่ 7 ประสิทธิภาพการสื่อสาร โดยมีประเด็นการประเมินที่เกี่ยวข้องกับการเผยแพร่ข้อมูลของหน่วยงานในเรื่องต่าง ๆ ต่อสาธารณชนผ่านช่องทางที่หลากหลาย • ตัวชี้วัดที่ 9 การเปิดเผยข้อมูล โดยมีประเด็นการประเมินนโยบายการบริหารทรัพยากรบุคคลให้มีความโปร่งใสและมีคุณธรรม และมีการดำเนินการตามนโยบาย ตลอดจนการมีหลักเกณฑ์การบริหารและพัฒนาทรัพยากรบุคคล เช่น การสรรหาและคัดเลือกบุคลากร พัฒนาบุคลากร เป็นต้น

ตารางที่ 2 (ต่อ) การวิเคราะห์เปรียบเทียบระบบมาตรฐาน ISO 37001:2016 กับมาตรการต่อต้านการให้และรับสินบนที่ใช้ในปัจจุบัน

ระบบมาตรฐาน ISO 37001: 2016	มาตรการควบคุมภายในที่เหมาะสมสำหรับนิติบุคคล	การประเมิน ITA
	<p>และชัดเจนในการลงโทษ นอกจากนี้ ลูกจ้างทุกคนควรได้รับความรู้และการฝึกอบรมเกี่ยวกับการต่อต้านการให้สินบนของนิติบุคคลอย่างเหมาะสมและสม่ำเสมอ โดยเนื้อหาที่สื่อสารและใช้ในการฝึกอบรมควรปรับให้เหมาะสมกับงานที่รับผิดชอบ และระดับชั้นของกลุ่มเป้าหมาย รวมทั้งนิติบุคคลต้องมีการสื่อสารและการฝึกอบรมเพื่อเผยแพร่เกี่ยวกับมาตรการให้บุคคลที่มีความเกี่ยวข้องทางธุรกิจรับทราบ</p>	
<p>มีการควบคุมเอกสารสารสนเทศตามที่มาตรฐานกำหนดและที่องค์กรพิจารณาว่าจำเป็นให้เป็นปัจจุบัน เช่น การรับนโยบายต่อต้านสินบนของแต่ละบุคคล ผลการประเมินความเสี่ยงต่อการให้และรับสินบน การตรวจสอบวิเคราะห์สถานะธุรกิจ ผลการตรวจประเมินที่ทำโดยองค์กรหรือบุคคลที่สาม เป็นต้น</p>	<p>ไม่ได้กำหนดให้มีการควบคุมเอกสารสารสนเทศ</p>	<p>ไม่ได้กำหนดให้มีการควบคุมเอกสารสารสนเทศ ทั้งนี้ การประเมิน ITA มีการกำหนดให้หน่วยงานภาครัฐที่เข้าร่วมการประเมินฯ จะต้องทำการเปิดเผยข้อมูลผ่านเว็บไซต์หลักของหน่วยงานเท่านั้น</p>
<p>• ข้อกำหนดการดำเนินงาน โดยเป็นการนำแผนการดำเนินงานมาทำการวางแผนควบคุมความเสี่ยงและโอกาสโดยครอบคลุมการดำเนินการที่เกี่ยวข้องกับ</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) การตรวจสอบวิเคราะห์สถานะธุรกิจ 2) การควบคุมทางการเงิน 3) การควบคุมที่ไม่ใช่ทางการเงิน 	<p>• หลักการที่ 3 มาตรการเกี่ยวกับกรณีมีความเสี่ยงสูงที่จะเป็นการให้สินบน ต้องมีรายละเอียดที่ชัดเจน กรณีมีความเสี่ยงสูงที่จะเป็นการให้สินบนเจ้าหน้าที่ของรัฐ นิติบุคคลควรกำหนดมาตรการให้มีรายละเอียดรวมทั้งขั้นตอนการอนุมัติและตรวจสอบอย่างชัดเจน เช่น ของขวัญ ค่ารับรอง</p>	<p>• ตัวชี้วัดที่ 1 การปฏิบัติหน้าที่ โดยมีประเด็นการประเมินพฤติกรรมการเรียกรับเงิน ทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใด จากผู้มาติดต่อเพื่อแลกกับการปฏิบัติงาน รวมถึงการให้เงิน ทรัพย์สิน หรือประโยชน์อื่นใด เพื่อสร้างความสัมพันธ์และคาดหวังผลตอบแทนในอนาคต</p>

ตารางที่ 2 (ต่อ) การวิเคราะห์เปรียบเทียบระบบมาตรฐาน ISO 37001:2016 กับมาตรการต่อต้านการให้และรับสินบนที่ใช้ในปัจจุบัน

ระบบมาตรฐาน ISO 37001: 2016	มาตรการควบคุมภายในที่เหมาะสมสำหรับนิติบุคคล	การประเมิน ITA
<p>4) การควบคุมการต่อต้านการให้และรับสินบนโดยองค์กรและคู่ค้าทางธุรกิจ 5) การควบคุมการดำเนินการป้องกันการเสนอให้การเตรียมหรือการยอมรับของขวัญ การต้อนรับ การบริจาค และผลประโยชน์ที่คล้ายคลึงกันที่อาจถูกมองว่าเป็นการติดสินบน</p> <p>6) การกำหนดขั้นตอนและแนวทางปฏิบัติในการดำเนินการที่สนับสนุนและส่งเสริมให้บุคลากรสามารถรายงานตามหลักสุจริต และ</p> <p>7) การกำหนดขั้นตอนและแนวปฏิบัติในการสอบสวนและการจัดการการให้และรับสินบน</p>	<p>การบริจาคเพื่อการกุศลและเพื่อพรรคการเมือง ค่าอำนวยความสะดวก เป็นต้น</p> <ul style="list-style-type: none"> • หลักการที่ 4 นิติบุคคลต้องนำมาตรการป้องกันการให้สินบนไปปรับใช้กับผู้ที่มีความเกี่ยวข้องทางธุรกิจกับนิติบุคคล <p>โดยในการเลือกผู้ที่จะร่วมประกอบธุรกิจ นิติบุคคลควรตรวจสอบสถานะ (Due Diligence) ของอีกฝ่ายในด้านต่าง ๆ เพื่อเป็นการระบุถึงปัญหาที่มีอยู่และความเสี่ยงในการให้สินบนที่อาจเกิดขึ้นจากบุคคลเหล่านี้ ทั้งนี้ ในส่วนของการควบคุมการต่อต้านการให้สินบนโดยองค์กร นิติบุคคลที่เป็นบริษัทแม่ควรกำหนดให้บริษัทในเครือปรับใช้มาตรการควบคุมภายในเพื่อป้องกันการให้สินบนที่มีมาตรฐานเทียบเท่ากับของตน นอกจากนี้ในส่วนของการควบคุมการต่อต้านการให้สินบนโดยคู่ค้าทางธุรกิจ ควรมีการกำหนดในสัญญาเป็นลายลักษณ์อักษรให้มีการจัดทำมาตรการควบคุมภายในเพื่อป้องกันการให้สินบน และจะไม่ฝ่าฝืนกฎหมายหรือกฎระเบียบรวมทั้งมีการตรวจสอบการดำเนินงาน (Monitor) เป็นระยะ นอกจากนี้ยังมีมาตรการลงโทษ หากพบว่าผู้ที่มีความเกี่ยวข้องทางธุรกิจฝ่าฝืนข้อตกลงในการปฏิบัติ</p>	<ul style="list-style-type: none"> • ตัวชี้วัดที่ 5 การแก้ไขปัญหาการทุจริต โดยมีประเด็นการประเมินการสร้าง ความเชื่อมั่นให้บุคลากรภายใน การร้องเรียนเมื่อพบเห็นการทุจริตในหน่วยงาน • ตัวชี้วัดที่ 6 คุณภาพการดำเนินงาน โดยมีประเด็นการประเมินการรับรู้ของผู้รับบริการ ผู้มาติดต่อ หรือผู้มีส่วนได้ส่วนเสียของหน่วยงาน ในการถูกเรียกเก็บเงิน ทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใด เพื่อแลกกับการปฏิบัติงาน • ตัวชี้วัดที่ 9 การเปิดเผยข้อมูล โดยมีประเด็นการประเมินแนวปฏิบัติการจัดการเรื่องร้องเรียน และช่องทางการแจ้งเรื่องร้องเรียน การทุจริตและประพฤติมิชอบ • ตัวชี้วัดที่ 10 การป้องกันการทุจริต โดยมีประเด็นการประเมิน การจัดทำแผนปฏิบัติการป้องกันการทุจริต และมาตรการส่งเสริมคุณธรรมและความโปร่งใสในหน่วยงาน เพื่อให้เกิดการแก้ไขปัญหาการทุจริตหรือลดความเสี่ยงที่จะเกิดการทุจริตขึ้นภายในหน่วยงาน ซึ่งรวมถึงการให้และรับสินบนด้วย

ตารางที่ 2 (ต่อ) การวิเคราะห์เปรียบเทียบระบบมาตรฐาน ISO 37001:2016 กับมาตรการต่อต้านการให้และรับสินบนที่ใช้ในปัจจุบัน

ระบบมาตรฐาน ISO 37001: 2016	มาตรการควบคุมภายในที่เหมาะสมสำหรับนิติบุคคล	การประเมิน ITA
	<p>ตามมาตรการควบคุมภายใน หรือมีพฤติกรรมที่มีความเสี่ยงจะนำไปสู่การให้สินบนและไม่ดำเนินการแก้ไขภายในที่กำหนด เช่น การเลิกสัญญา การไม่ต่อสัญญา การตัดโอกาสทางธุรกิจ เป็นต้น</p> <ul style="list-style-type: none"> • หลักการที่ 5 นิติบุคคลต้องมีระบบบัญชีที่ดี <p>นิติบุคคลควรจัดให้มีหรือพัฒนาระบบบัญชีที่มีความถูกต้องแม่นยำและโปร่งใส รวมถึงมีกลไกการตรวจสอบเพื่อควบคุมระบบการรายงานทางการเงินที่ดี</p> <ul style="list-style-type: none"> • หลักการที่ 6 นิติบุคคลต้องมีแนวทางการบริหารทรัพยากรบุคคลที่สอดคล้องกับมาตรการป้องกันการให้สินบน <p>โดยนิติบุคคลควรมีวิธีการคัดเลือกบุคคลที่พร้อมจะยึดมั่นในเจตนารมณ์ในการต่อต้านการให้สินบน รวมทั้งการฝึกอบรม และเมื่อมีการละเมิดนโยบายหรือกฎเกณฑ์ว่าด้วยการต่อต้านการให้สินบน นิติบุคคลควรมีกระบวนการที่เหมาะสมและชัดเจนในการลงโทษหรือดำเนินการอื่น ๆ ตามที่สมควร</p> <ul style="list-style-type: none"> • หลักการที่ 7 นิติบุคคลต้องมีมาตรการสนับสนุนให้มีการรายงานการกระทำผิดหรือกรณีมีเหตุน่าสงสัย 	

ตารางที่ 2 (ต่อ) การวิเคราะห์เปรียบเทียบระบบมาตรฐาน ISO 37001:2016 กับมาตรการต่อต้านการให้และรับสินบนที่ใช้ในปัจจุบัน

ระบบมาตรฐาน ISO 37001: 2016	มาตรการควบคุมภายในที่เหมาะสมสำหรับนิติบุคคล	การประเมิน ITA
	โดยนิติบุคคลต้องสนับสนุนการรายงานการกระทำผิด และมีมาตรการคุ้มครองผู้ร้องเรียนเพื่อสนับสนุนและสร้างความเชื่อมั่นให้กับผู้ร้องเรียนในการให้ความร่วมมืออย่างเต็มที่	
กำหนดให้มีการควบคุมการต่อต้านการให้และรับสินบนสำหรับลูกค้าทางธุรกิจ โดยต้องจัดทำขั้นตอนการปฏิบัติงานการดำเนินการสำหรับลูกค้าทางธุรกิจตั้งแต่การคัดสรรจนถึงเสร็จสิ้นตามสัญญาโครงการ ตลอดจนมีเกณฑ์การประเมินหรือเฝ้าติดตามผลการดำเนินการของลูกค้าทางธุรกิจ	มีการกำหนดให้มีการควบคุมการต่อต้านการให้และรับสินบนสำหรับลูกค้าทางธุรกิจ แต่ไม่ได้มีการกำหนดรายละเอียดเรื่องการจัดทำขั้นตอนการปฏิบัติงานการดำเนินการสำหรับลูกค้าทางธุรกิจ	ไม่ได้กำหนดให้มีการควบคุมการต่อต้านการให้และรับสินบนสำหรับลูกค้าทางธุรกิจ (ผู้รับบริการ)
กำหนดให้มีการควบคุมการดำเนินการต่อความไม่เพียงพอของการให้และรับสินบนสำหรับลูกค้าทางธุรกิจ ในกรณีที่ไม่สามารถจัดการด้วยมาตรการควบคุมการต่อต้านการให้และรับสินบนที่มีอยู่ เช่น การยกเลิกการว่าจ้าง การหยุดงาน การต่อสัญญา เป็นต้น	มีการกำหนดให้มีการควบคุมการดำเนินการต่อความไม่เพียงพอของการให้และรับสินบนสำหรับลูกค้าทางธุรกิจ เช่น การยกเลิกสัญญา การตัดโอกาสทางธุรกิจ เป็นต้น	ไม่ได้กำหนดให้มีการควบคุมการดำเนินการต่อความไม่เพียงพอของการให้และรับสินบนสำหรับลูกค้าทางธุรกิจ (ผู้รับบริการ)
<ul style="list-style-type: none"> ข้อกำหนดการประเมินสมรรถนะ โดยองค์กรจะต้องมีการเฝ้าระวังและตรวจประเมินภายในตามช่วงที่กำหนด นอกจากนี้ ผู้บริหารระดับสูงต้องทำการทบทวนระบบฯ เช่น ประเด็นภายใน และ ประเด็นภายนอก ที่เปลี่ยนแปลงไปขององค์กรตามแผนที่ได้วางไว้ รวมถึง 	<ul style="list-style-type: none"> หลักการที่ 8 นิติบุคคลต้องทบทวนตรวจสอบและประเมินผลมาตรการป้องกันการให้สินบนเป็นระยะ โดยผู้ที่อยู่ในระดับบริหารสูงสุดของนิติบุคคลควรจัดให้มีการตรวจสอบและประเมินผลมาตรการป้องกันการให้สินบนเป็นระยะ เกี่ยวกับ 	<ul style="list-style-type: none"> ตัวชี้วัดที่ 5 การแก้ไขปัญหาการทุจริต โดยมีประเด็นการประเมินการทบทวนนโยบายหรือมาตรการป้องกันการทุจริตในหน่วยงานให้มีประสิทธิภาพ และการประเมินเกี่ยวกับประสิทธิภาพการแก้ไขปัญหาการทุจริต รวมถึงการนำผล

ตารางที่ 2 (ต่อ) การวิเคราะห์เปรียบเทียบระบบมาตรฐาน ISO 37001:2016 กับมาตรการต่อต้านการให้และรับสินบนที่ใช้ในปัจจุบัน

ระบบมาตรฐาน ISO 37001: 2016	มาตรการควบคุมภายในที่เหมาะสมสำหรับนิติบุคคล	การประเมิน ITA
<p>กลุ่มงาน/กลุ่มบุคคลที่มีหน้าที่และรับผิดชอบในการปฏิบัติงานของระบบฯ ต้องพิจารณาปรับปรุงว่ามีความเพียงพอในการจัดการความเสี่ยงต่อการให้และรับสินบนได้อย่างมีประสิทธิภาพหรือไม่</p>	<p>ความเหมาะสม ความเพียงพอของประสิทธิภาพและประสิทธิผล เพื่อพิจารณาว่าจะต้องมีการปรับปรุงมาตรการป้องกันการให้สินบนที่มีอยู่หรือไม่ อย่างไร</p>	<p>การตรวจสอบของฝ่ายตรวจสอบไปปรับปรุงการทำงานเพื่อป้องกัน การทุจริต • ตัวชี้วัดที่ 10 การป้องกัน การทุจริต โดยมีประเด็นการประเมินความเสี่ยงการทุจริตประจำปี</p>
<p>• ข้อกำหนดการปรับปรุง โดยเมื่อเกิดสิ่งที่ไม่เป็นไปตามข้อกำหนด องค์กรจะต้องปฏิบัติ การทันทีเพื่อควบคุมและแก้ไข โดยดำเนินการแก้ไขตามที่จำเป็น และทบทวนประสิทธิผลของ การปฏิบัติการแก้ไข หรืออาจจะ ต้องเปลี่ยนแปลงใดๆ หากจำเป็น นอกจากนี้ องค์กรต้องมีการปรับปรุง ระบบฯ อย่างต่อเนื่องเหมาะสม เพียงพอและมีประสิทธิผล</p>		
ค่าใช้จ่าย		
<p>• มีค่าใช้จ่ายในการพัฒนาปรับปรุงให้เป็นตามระบบมาตรฐาน ISO 37001: 2016</p>	<p>• อาจมีค่าใช้จ่ายของหน่วยงานเองในการจัดทำและปรับใช้มาตรการควบคุมภายใน</p>	<p>• อาจมีค่าใช้จ่ายของหน่วยงานเองในการพัฒนาปรับปรุงหน่วยงานให้เป็นไปตามตัวชี้วัดการประเมิน</p>
<p>• มีค่าใช้จ่ายในการขอการรับรองหรือค่าใช้จ่ายในการตรวจประเมิน</p>	<p>• ไม่มีค่าใช้จ่ายในการตรวจประเมิน</p>	<p>• ไม่มีค่าใช้จ่ายในการตรวจประเมิน ทั้งนี้สำนักงาน ป.ป.ช. จะได้ทำการจ้างที่ปรึกษาเพื่อประเมินการรับรู้ของผู้มีส่วนได้เสียภายนอก (External Integrity and Transparency Assessment: EIT) และตรวจสอบการเปิดเผยข้อมูลสาธารณะ (Open Data Integrity and Transparency Assessment: OIT) ของหน่วยงาน</p>

ตารางที่ 2 (ต่อ) การวิเคราะห์เปรียบเทียบระบบมาตรฐาน ISO 37001:2016 กับมาตรการต่อต้านการให้และรับสินบนที่ใช้ในปัจจุบัน

ระบบมาตรฐาน ISO 37001: 2016	มาตรการควบคุมภายในที่เหมาะสมสำหรับนิติบุคคล	การประเมิน ITA
ช่วงเวลาในการประเมิน		
<ul style="list-style-type: none"> • ในขั้นตอนการตรวจประเมินใช้เวลา 1 เดือน ถึง 1 ปี • หลังจากได้รับการรับรองแล้ว มีการตรวจประเมินทุกปี 	<ul style="list-style-type: none"> • มีการกำหนดให้ต้องทบทวนตรวจสอบและประเมินผลมาตรการเป็นระยะ ๆ 	<ul style="list-style-type: none"> • มีการประเมินทุกปี โดยจะมีการประกาศผลในช่วงเดือนกันยายนของทุกปี
บทลงโทษ		
<ul style="list-style-type: none"> • เป็นมาตรการที่ไม่ได้บังคับขึ้นอยู่กับความสมัครใจของหน่วยงาน 	<ul style="list-style-type: none"> • กฎหมายไม่ได้บังคับให้นิติบุคคลจะต้องจัดทำมาตรการควบคุมภายในฯ แต่หากมีการกระทำความผิดเกิดขึ้นแล้ว และไม่มีการควบคุมภายในที่เหมาะสมย่อมมีความผิดตามมาตรา 176 	<ul style="list-style-type: none"> • เป็นมาตรการที่หน่วยงานของรัฐทุกแห่งต้องเข้าร่วมการประเมินตามมติของคณะรัฐมนตรี โดยไม่มีการกำหนดบทลงโทษไว้ • มีการกำหนดให้การประเมิน ITA เป็นเป้าหมายหนึ่งตามแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ ประเด็นการต่อต้านการทุจริตและประพฤติมิชอบ โดย พ.ร.บ. การจัดทำยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ. 2560 ได้กำหนดไว้ว่าหากไม่ดำเนินการจะต้องเป็นไปตามที่กำหนดไว้ในมาตรา 26

กล่าวโดยสรุป จากการเปรียบเทียบระบบมาตรฐาน ISO 37001: 2016 กับมาตรการต่อต้านการให้และรับสินบนอื่นที่ใช้ในปัจจุบัน ได้แก่ มาตรการควบคุมภายในสำหรับนิติบุคคล และการประเมินคุณธรรมและความโปร่งใสในการดำเนินงานของหน่วยงานภาครัฐ (ITA) ในประเด็นความเหมือนและความแตกต่าง พบว่า ทั้งสามมาตรการมีวัตถุประสงค์เหมือนกันคือการป้องกันหรือต่อต้านมิให้เกิดการให้และรับสินบนภายในหน่วยงาน ในส่วนของประเด็นที่ใช้ในการพิจารณาส่วนใหญ่มีความคล้ายคลึงกัน กล่าวคือ ประเด็นต่าง ๆ ที่อยู่ในมาตรการควบคุมภายในสำหรับนิติบุคคลมีความเหมือนกับมาตรฐาน ISO 37001 เนื่องจากในการจัดทำมาตรการควบคุมภายในสำหรับนิติบุคคลได้มีการศึกษาแนวปฏิบัติที่ดีของ ISO 37001 ร่วมด้วย ขณะที่การประเมิน ITA ในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับการป้องกันการให้และรับสินบนนั้นก็มีความเหมือนกับมาตรการทั้งสองด้วยเช่นกัน แต่ประเด็นการประเมินของ ITA จะครอบคลุมถึงการทุจริตในรูปแบบอื่น ๆ แต่อย่างไรก็ตาม ทั้งสามมาตรการยังมีความแตกต่างกันในส่วนขององค์กรที่นำไปใช้ ค่าใช้จ่าย ช่วงเวลาในการประเมิน และบทลงโทษ

5. ความเป็นไปได้ในการนำระบบมาตรฐาน ISO 37001: 2016 การจัดการการต่อต้านการให้และรับสินบนมาใช้กับหน่วยงานภาครัฐ

ปัจจุบันประเทศไทยได้ให้ความสำคัญกับการต่อต้านการให้และรับสินบนด้วยการออกกฎหมายกำหนดความผิดและบทลงโทษทั้งผู้ให้และผู้รับสินบน รวมทั้งการมีมาตรการต่าง ๆ เพื่อป้องกันมิให้เกิดการให้และรับสินบน เช่น การประเมิน ITA มาตรการควบคุมภายในที่เหมาะสมสำหรับนิติบุคคล เป็นต้น ในขณะที่ระบบมาตรฐาน ISO 37001: 2016 เป็นระบบในการป้องกันและตรวจจัดการให้และรับสินบนที่ได้รับการยอมรับและมีความเป็นสากล โดยในหลายประเทศได้มีการนำระบบดังกล่าวไปใช้ในการดำเนินงานทั้งในภาครัฐและเอกชน เช่น มาเลเซียนำมาใช้กับหน่วยงานภาครัฐและบริษัทที่มีปฏิสัมพันธ์กับรัฐที่มีความเสี่ยงของการให้และรับสินบนสูง หรือประเทศสิงคโปร์ เดนมาร์ก และบราซิล นำระบบมาตรฐาน ISO 37001: 2016 มาใช้ในพิจารณาของศาล เป็นต้น เมื่อพิจารณาจากระบบมาตรฐาน ISO 37001: 2016 มาตรการควบคุมภายในที่เหมาะสมสำหรับนิติบุคคล และการประเมิน ITA แล้ว เห็นว่าทั้งสามมาตรการมีหลักการและประเด็นที่ใช้ในการพิจารณาจัดทำมาตรการที่คล้ายคลึงกัน เช่น การให้ความสำคัญของผู้ที่อยู่ในระดับบริหารสูงสุด การจัดทำแผนหรือมาตรการการป้องกันการให้และรับสินบนในหน่วยงาน การวิเคราะห์ประเมินความเสี่ยง เป็นต้น แต่ระบบมาตรฐาน ISO 37001: 2016 จะมีการกำหนดรายละเอียดในการจัดทำมาตรการการป้องกันการให้และรับสินบนที่มากกว่า เพื่อให้เป็นไปตามมาตรฐานสากลที่ ISO กำหนด เช่น การควบคุมเอกสารสารสนเทศตามที่มาตรฐานกำหนดและที่องค์กรพิจารณาว่าจำเป็นให้เป็นปัจจุบัน เป็นต้น นอกจากนี้แม้ว่ามาตรการควบคุมภายในที่เหมาะสมสำหรับนิติบุคคลจะมีความสอดคล้องกับหลักการสากล แต่มาตรการดังกล่าวไม่มีการบังคับให้นิติบุคคลต้องนำไปใช้อย่างจริงจัง รวมทั้งยังไม่มีมาตรการประเมินหรือการออกรับรับรอง ซึ่งแตกต่างจากระบบมาตรฐาน ISO 37001: 2016 ที่มีการตรวจประเมินก่อนออกรับรับรอง และยังตรวจติดตามการปฏิบัติตามระบบมาตรฐาน ISO 37001: 2016 ตลอดอายุการรับรองทำให้หน่วยงานที่ได้รับการรับรองระบบมาตรฐาน ISO 37001: 2016 เป็นที่ยอมรับในการมีมาตรการป้องกันการให้และรับสินบนที่ดี สำหรับการประเมิน ITA ส่วนใหญ่การประเมินจะเน้นที่ผลผลิต และผลลัพธ์ตามตัวชี้วัดที่กำหนดไม่ได้ลงรายละเอียดถึงขั้นตอนการดำเนินงาน โดยให้หน่วยงานเป็นผู้ออกแบบขั้นตอนการดำเนินงานเอง ดังนั้น ผู้เขียนเห็นว่า ระบบมาตรฐาน ISO 37001: 2016 เป็นเครื่องมือที่ดีที่ช่วยในการป้องกัน ตรวจจับ และจัดการกับปัญหาการให้และรับสินบนที่เกิดขึ้นในหน่วยงาน ซึ่งมีความเป็นไปได้ที่จะนำมาใช้ในหน่วยงานภาครัฐ สำหรับการนำระบบมาตรฐานดังกล่าวมาใช้อาจไม่จำเป็นต้องเริ่มทำทั้งหน่วยงาน แต่สามารถเลือกทำเฉพาะส่วนงานที่มีความเสี่ยงสูงได้ เช่น งานพัสดุ งานที่เกี่ยวข้องกับการติดต่อประชาชนในเชิงที่มีสิทธิ์จะได้รับผลประโยชน์เพื่อออกใบอนุญาต/ใบอนุญาตเพื่อเร่งรัดการดำเนินงาน ทั้งนี้ การจะนำระบบมาตรฐานดังกล่าวมาใช้ให้เกิดผลสำเร็จได้นั้น ขึ้นอยู่กับปัจจัยภายนอกและปัจจัยภายในหลายอย่าง เช่น ภาวะผู้นำขององค์กรในการต่อต้านการให้และรับสินบน การกำกับติดตามผลการดำเนินงาน การตระหนักรู้ถึงผลดีผลเสียที่จะเกิดขึ้นจากการให้และรับสินบน

การให้ความสำคัญกับการวิเคราะห์ความเสี่ยงในการให้และรับสินบนในองค์กร เพื่อนำมากำหนดเป็นแผนการดำเนินการต่อไป เป็นต้น สำหรับหน่วยงานนำร่องที่ควรนำระบบมาตรฐาน ISO 37001: 2016 มาใช้ ควรเป็นหน่วยงานที่มีความเสี่ยงสูงที่จะเกิดการให้และรับสินบน โดยพิจารณาจากแหล่งข้อมูลที่ใช้ในการประเมินดัชนีการรับรู้การทุจริตของประเทศไทย (CPI) ในประเด็นเกี่ยวกับการให้และรับสินบน อันจะเป็นการลดโอกาสที่จะเกิดการให้และรับสินบนในหน่วยงานนั้น ๆ ซึ่งจะส่งผลให้ค่าคะแนน CPI สูงขึ้น ได้แก่ หน่วยงานมีหน้าที่เกี่ยวข้องกับการนำเข้าส่งออก การให้บริการสาธารณสุข ภาครัฐ การจัดเก็บภาษี การทำสัญญาและออกใบอนุญาต และดำเนินการตามกระบวนการยุติธรรม โดยควรเริ่มจากส่วนราชการระดับกรมเป็นอันดับแรก เนื่องจากจะได้เรียนรู้ถึงวิธีการ ขั้นตอนการปฏิบัติ ตลอดจนปัญหาอุปสรรคของการนำระบบมาตรฐาน ISO 37001: 2016 มาใช้ เพื่อจะได้เป็นที่ปรึกษาและพี่เลี้ยงให้กับส่วนราชการในสังกัดระดับส่วนภูมิภาคและท้องถิ่นในการนำระบบมาตรฐานดังกล่าวไปใช้ต่อไป อนึ่ง การที่จะให้หน่วยงานดังกล่าวนำระบบมาตรฐาน ISO 37001: 2016 มาใช้ จำเป็นจะต้องมีการพูดคุยให้ชัดเจนระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้องว่า หน่วยงานใดจะเป็นเจ้าภาพในการรับผิดชอบส่งเสริมและสนับสนุนการนำระบบมาตรฐาน ISO 37001: 2016 มาใช้กับหน่วยงานของรัฐ เช่น สำนักงาน ป.ป.ช. หรือสำนักงานมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม (สมอ.) จากนั้นอาจทำหนังสือขอความร่วมมือไปยังหน่วยงานของรัฐในการนำระบบมาตรฐาน ISO 37001: 2016 มาใช้ หากยังไม่ได้รับความร่วมมือ สำนักงาน ป.ป.ช. อาจพิจารณาโดยใช้กลไกตามมาตรา 32 แห่งพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. 2561 ในการเสนอมาตรการ ความเห็น และข้อเสนอแนะต่อคณะรัฐมนตรี ในการจัดให้มีมาตรการและกลไกที่มีประสิทธิภาพเพื่อป้องกันและขจัดการทุจริตและประพฤติมิชอบทั้งในภาครัฐและเอกชนร่วมด้วยอีกทาง

เอกสารอ้างอิง

- ประกาศกระทรวงอุตสาหกรรม เรื่อง กำหนดมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม ระบบการจัดการต่อต้านการให้และรับสินบน-ข้อกำหนดและข้อเสนอแนะในการใช้. (2561, 26 เมษายน). *ราชกิจจานุเบกษา*. เล่ม 135 ตอนพิเศษที่ 95 ง, หน้า 2.
- พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. 2561. (2561, 21 กรกฎาคม). *ราชกิจจานุเบกษา*. เล่ม 135 ตอนที่ 52 ก, หน้า 1-180.
- สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ. สำนักกิจการและคดีทุจริตระหว่างประเทศ. (ม.ป.ป.). *สรุปย่อ แนวทางสำหรับเอกชนและนิติบุคคลในการป้องกันการให้สินบนเจ้าหน้าที่ของรัฐ* [แผ่นพับ]. สำนัก.
- สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ. สำนักกิจการและคดีทุจริตระหว่างประเทศ. (2562). *คู่มือแนวทางการกำหนดมาตรการควบคุมภายในที่เหมาะสมสำหรับนิติบุคคลในการป้องกันการให้สินบนเจ้าพนักงานของรัฐ เจ้าหน้าที่ของรัฐต่างประเทศ หรือเจ้าหน้าที่ขององค์การระหว่างประเทศ* (พิมพ์ครั้งที่ 2). สำนัก.

สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ. สำนักนโยบายและยุทธศาสตร์. (2561). *รายงานประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2559*. สำนัก.

สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ. สำนักประเมินคุณธรรมและความโปร่งใส. (2563). *รายละเอียดการประเมินคุณธรรมและความโปร่งใสในการดำเนินงานของหน่วยงานภาครัฐประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2563*. สำนัก.

สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ. สำนักมาตรการเชิงรุกและนวัตกรรม. (2563). *เอกสารข้อเสนอแนะเพื่อยกระดับคะแนนดัชนีการรับรู้การทุจริต (CPI) ระยะที่ 3*. สำนัก.

สำนักงานมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม. (ม.ป.ป.). *ระบบการจัดการการต่อต้านการติดสินบน มาตรฐาน ISO 37001: 2016*. <http://pr.tisi.go.th/ebook37001/ebookiso37001.html>

สำนักงานมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม. (2562). ISO 37001 เกราะป้องกันองค์กรปลอดการให้และรับสินบน. *สมอ สาร*, 46(524), 3.

United Nations. (2018). *United Against Corruption for Development, Peace and Security*. <https://www.un.org/en/observances/anti-corruption-day>